

การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง :

ศึกษา เฉพาะกรณีจังหวัดอำนาจเจริญ

นายไพฑูริย์ เหล็กพรหม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-873-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[17457853]

THE DEVELOPMENT OF PHAENDIN DHAMMA-PHAENDIN THONG VILLAGE :
A CASE STUDY OF AMNAT CHAREON PROVINCE

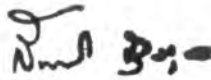
MR. PAIBOON LEKPROM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Government
Graduate School
Chulalongkorn University
1996
ISBN 974-634-873-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง : ศึกษา เฉพาะ
กรณี   จังหวัดอำนาจเจริญ
โดย   นายไพฑูลย์ เหล็กพรหม
ภาควิชา   การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

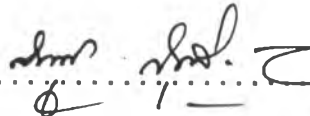
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

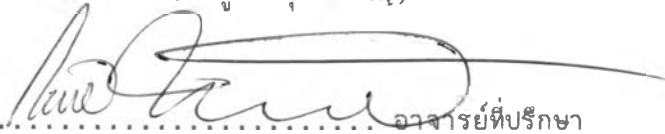
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ่องแผ้ว)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ไพบูลย์ เหล็กพรหม : การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง : ศึกษาเฉพาะกรณี
จังหวัดอำนาจเจริญ (THE DEVELOPMENT OF PHAENDIN DHAMMA- PHAENDIN THONG
VILLAGE : A CASE STUDY OF AMNAT CHAROEN PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา : ศ. ดร. กรมล
ทองธรรมชาติ, 203 หน้า. ISBN 974-634-873-6

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน
หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง และความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของประชาชนระหว่างหมู่บ้านแผ่นดินธรรม
แผ่นดินทองกับหมู่บ้านทั่วไป และระหว่างหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองด้วยกันเอง รวมทั้งเพื่อทราบถึงปัญหา
อุปสรรค ในการนำแนวทางการพัฒนาตามอุดมการณ์ไปปฏิบัติในพื้นที่ชนบทไทย และวิเคราะห์ผลการดำเนินการ
พัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยทำการศึกษาในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อปี พ.ศ. 2538

ผลการศึกษา พบว่า หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองกับหมู่บ้านทั่วไปของจังหวัดอำนาจเจริญ มีระดับ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้นำท้องถิ่น บทบาทของราช
การ การมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบ
ว่า อุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัด
อำนาจเจริญให้ดีขึ้น ได้จริง นอกจากนี้ ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิประเทศที่เหมาะสม การ
คมนาคมที่สะดวก ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาของชาวบ้านต่างเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความ
ล้มเหลวของการพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่ชนบทไทยด้วย

ภาควิชา ..... การปกครอง .....
สาขาวิชา ..... การปกครอง .....
ปีการศึกษา ..... 2539 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C431685 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD:

DEVELOPMENT/ PHAENDIN DHAMMA- PHAENDIN THONG

PAIBOON LEKPROM : THE DEVELOPMENT OF PHAENDIN DHAMMA- PHAENDIN THONG

VILLAGE : A CASE STUDY OF AMNAT CHAROEN PROVINCE. THESIS ADVISOR :

PROF. KRAMOL TONGDHAMACHART, Ph.D. 203 pp. ISBN 974-634-873-6

This study has four main objectives : to identify the factors affecting the quality of life development in Phaendin Dhamma Phaendin Thong Village; to identify the differentials in quality of life between the people in Phaendin Dhamma Phaendin Thong Village and the ordinary village in addition, the differentials in quality of life in Phaendin Dhamma Phaendin Thong Villages; to pinpoint some problems or barriers in implementing the Phaendin Dhamma Phaendin Thong ideology in rural areas; and to analyze the development outcome of the Phaendin Dhamma Phaendin Thong Village. The data were collected in B.E.2538 in Annat Charoen Province.

This study found that the level of development between the Phaendin Dhamma Phaendin Thong Village and the ordinary village in Amnat Charoen Province have significant statistical difference at 0.05. The level of the development in quality of life of people in Phaendin Dhamma Phaendin Thong Village has some relation with the efficiency of the local leaders, the roles of the public sectors, the participation of people and the roles of the non-government organization. The mentioned relations have the significant statistical difference at 0.05 From the result of this study, it can be concluded that Phaendin Dhamma Phaendin Thong ideology is suitable for the way of life and quality of life development of Amnat Charoen Province's people. In addition, local fertility, natural resources, geographical environment, customs, communication, and local intellectuals are also salient factors to the success and failure of its development.

ภาควิชา..... การปกครอง

สาขาวิชา..... การปกครอง

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้จากความเมตตาของท่านศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา คอยตรวจแนะนำและให้คำปรึกษาการเขียนวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้าต้องกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ และ รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ม่องแก้ว ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจะไม่ลืมพระคุณของท่านทั้งสามไปจนตลอดชีวิต

ข้าพเจ้าต้องขอขอบคุณ คุณฉวีวรรณ เหล็กพรหม ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดเก็บข้อมูลและที่คอยให้กำลังใจอยู่เสมอระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลงได้ด้วยดี หากประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้จะยังมีอยู่บ้าง ขอยกให้เป็นคุณความดีของ นางพัช ภูประเสริฐ มารดาผู้ให้กำเนิด และนายไพโรจน์ เหล็กพรหม บิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และสติปัญญาให้แก่ข้าพเจ้า หากมีข้อผิดพลาด บกพร่องอันเกิดจากความรู้อันไม่ถึงการณ์ หรือการด่วนสรุป ย่อมเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว

นายไพฑูลย์ เหล็กพรหม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 3
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา..... 5
	สมมติฐานในการศึกษา..... 5
	วิธีการศึกษา..... 5
	ขอบเขตการศึกษา..... 6
	นิยามศัพท์..... 7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 7
2	กรอบความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง..... 9
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา..... 9
	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์..... 16
	แนวคิดการพัฒนาแบบสมดุลย์..... 21
	การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง..... 38
3	การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทองในจังหวัด
	อำนาจเจริญ..... 71
	ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดอำนาจเจริญ..... 71
	ความเป็นมาของการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง... 78
	แนวคิดและแนวทางสร้างหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง
	จังหวัดอำนาจเจริญ..... 84
	ยุทธวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจในหมู่บ้าน..... 93
	กระบวนการดำเนินการพัฒนาตามอุดมการณ์ ในพื้นที่เป้าหมาย
	กรณีจังหวัดอำนาจเจริญ..... 97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	ระเบียบวิธีวิจัย..... 111
	หน่วยในการวิเคราะห์..... 111
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา..... 112
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล..... 113
	การทดสอบเครื่องมือ..... 113
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 114
	การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล..... 115
5	การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล..... 116
6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 151
	สรุปผลการวิจัย..... 151
	ข้อเสนอแนะ..... 154
	รายการอ้างอิง..... 157
	ภาคผนวก..... 161
	ประวัติผู้เขียน..... 203

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบผลการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน ผศท. กับหมู่บ้านทั่วไปของ จังหวัดอำนาจเจริญ.....	120
2	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของจังหวัดอำนาจเจริญแยกเป็นรายด้าน.....	121
3	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอปทุมราชวงศา.....	122
4	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอปทุมราชวงศา แยกเป็นรายด้าน.....	123
5	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของกิ่งอำเภอสิรินธร.....	124
6	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของกิ่งอำเภอสิรินธร แยกเป็นรายด้าน.....	125
7	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอเมืองอำนาจเจริญ.....	126
8	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอเมืองอำนาจเจริญ แยกเป็นรายด้าน.....	127
9	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอพนม.....	128
10	เปรียบเทียบผลการพัฒนาของอำเภอพนม แยกเป็นรายด้าน.....	129
11	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้นำกับระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน.....	132
12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้นำกับระดับการพัฒนาด้านจิตใจ.....	133
13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้นำกับระดับการพัฒนาด้านสังคม.....	134
14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้นำกับระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ.....	135
15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับระดับการพัฒนา คุณภาพชีวิต.....	136
16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับระดับการพัฒนา ด้านจิตใจ.....	137
17	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับระดับการพัฒนา ด้านสังคม.....	138
18	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับระดับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ.....	139

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของราชการกับระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	140
20	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของราชการกับระดับการพัฒนาด้านจิตใจ.....	141
21	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของราชการกับระดับการพัฒนาด้านสังคม.....	142
22	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของราชการกับระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ..	143
23	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรพัฒนา เอกชนกับระดับการพัฒนา คุณภาพชีวิต.....	144
24	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรพัฒนา เอกชนกับระดับการพัฒนาด้านจิตใจ.....	145
25	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรพัฒนา เอกชนกับระดับการพัฒนาด้านสังคม.....	146
26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรพัฒนา เอกชนกับระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ.....	147